

Rüzgarda Köprüden Önceki Son Çıkış

● Son 10 yılda hızlı büyüyen rüzgar santrali yatırımlarında yavaşlama söz konusu. Bu yavaşlamanın en önemli nedeni süresi dolan teşvik mekanizmasındaki belirsizlik

● Mehmet Erdoğan Elgin

Yemen'deki iç savaşın bir tarafı olan Husi milisleri, kısa bir süre önce beklenmedik ve bütün dünyada ses getirecek bir saldırı gerçekleştirdi. Husi milisleri henüz tam belirlenemese de insansız hava araçları ve/veya seyir füzeleri kullanarak Suudi Arabistan devlet petrol şirketi Saudi Aramco'ya ait Abqaib petrol işleme tesislerine saldırdı. Küresel ham petrol arzının yüzde 5 oranında düşmesine neden olan bu saldırı, petrol fiyatlarında yükselişi de beraberinde getirdi. Öyle ki Brent tipi petrolün varil fiyatı bir anda yüzde 20'lere varan bir artış gösterdi. Petrol fiyatlarının bu seviyede seyretmesi ya da yükselme eğilimi göstermeye devam etmesi küresel ekonomiyi olumsuz

etkileyecek. Özellikle de enerjide dışa bağımlılığı yüksek olan ülkelerde bu gelişmenin etkisi daha fazla hissedilecek.

Hiç şüphesiz, Türkiye için de tehlike çanlarının çaldığı bir döneme girdik. Ekonomide yaşanan durağanlıkların yanına bir de enerji maliyetinin artmasının getireceği yük hem şirketleri hem de hanehalkını zorlayabilir. Akaryakıt fiyatlarındaki artışın yanı sıra petrol fiyatlarının uzun süre yüksek seviyede seyretmesi doğal gaz fiyatlarını da yukarı çekecek. Zira Türkiye'nin ithal ettiği doğal gazın fiyatı petrol fiyatlarına göre belirleniyor. Petrol fiyatlarındaki artış, altı aylık periyodun ardından doğal gaz fiyatlarına yansıyor. Orta Doğu'da yaşanan bu jeopolitik sorun Türkiye'nin enerjide mümkün olduğunca yerli ve yenilenebilir kaynaklara yönelmesi gerektiği gerçeğini bir kez daha ortaya koyuyor.

Yeni yatırımlarla birlikte son yıllarda yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretiminde önemli bir paya sahip olmaya başladığı bir gerçek. Ama hâlâ gidilecek çok yol var ve yaşanan bu son gelişme, bir an önce yenilenebilir enerji alanında yatırımların artması için başta kamu olmak üzere bütün tarafların üstüne düşen görevi yapması gerektiğine işaret ediyor.

Bu noktada, son 10 yılda ciddi bir kurulu güç büyüklüğüne ulaşan rüzgar enerjisi santrali (RES) yatırımlarının devam etmesi gerekiyor.

Son yedi yılda RES yatırımlarının hızlı yükselişi dikkat çekiyor. Öyle ki 2012 yılında RES'lerin toplam kurulu gücü 2 bin 312 megavat (MW) idi. Bugün ise bu büyüklük 7 bin 615 MW'a kadar çıktı. 2016 yılında bin 500 MW'lık yeni kurulu gücün devreye alınması ise bir yılda devreye alınan büyüklük bakımından bir rekordur. Bugün 183 RES devrede ve 17 santralin inşası devam ediyor. Kurulu güçlerin bölgesel dağılımına bakıldığında Ege Bölgesi'nin yüzde 34,19 oranla ilk sırada yer aldığı görülüyor. Ege'yi, Marmara ve Akdeniz bölgeleri takip ediyor. 2019 yılının ilk altı ayında rüzgarda kurulu güçte ilk üç sırayı Polat Enerji, Demirer Enerji ve Gürış alıyor. Polat Enerji 566,68 MW kurulu güçle yüzde 7,44; Demirer Enerji 506,42 MW ile yüzde 6,65 ve Gürış de 481,25 MW ile yüzde 6,32'lik paya sahip.

Bir başka dikkat çeken veri ise RES'lerin Türkiye toplam elektrik üretiminde aldığı pay. 2019 yılının ilk yarısında Ocak-Mart ayları arasında rüzgardan sağlanan elektrik oranı yüzde 8'lerin altına düşmezken baharla birlikte mevsimsel olarak düşüş görüldü. Haziran 2019'da ise rüzgardan elde edilen enerji Türkiye'nin toplam elektrik ihtiyacının yüzde 7,42'sini karşıladı.

Ancak son bir-iki yılda RES yatırımlarıyla ilgili bir yavaşlama dikkat çekiyor. Sektör, 2016 yılındaki bin 500 MW'lık rekor devreye alınmadan sonra hızlı bir düşüşle karşı karşıya. Geçtiğimiz yıl 490 MW'lık bir kapasite devreye alındı. Bu miktarın önümüzdeki yıllarda daha da düşme riski bulunuyor. Bunun birkaç nedeni var. Yavaşlayan ekonomi ve daralan finansman olanakları bu nedenler arasında gösterilebilir. Ama en önemli etken, Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destek Mekanizması'nın (YEKDEM), 2020 Aralık ayında sona erecek olması. Halihazırda 4 bin 500 MW lisansı alınmış proje olduğunu belirtiyor Türkiye Rüzgar Enerjisi Birliği (TÜREB) Başkanı **Hakan Yıldırım** ve devam ediyor: "Sektör yatırımlarda hız kesmek istemiyor. Bunun için yeni YEKDEM mekanizmasının en kısa

zamanda ilan edilmesi gerekiyor. Rüzgarda büyümenin devam etmesi için yeni YEKDEM fiyatının hem sürdürülebilir hem de finanse edilebilir bir çıpa olması şart."

Rüzgar ve diğer yenilenebilir enerji kaynaklarında yatırımlar kamunun teşvik meknizmasıyla hayat geçti. Rüzgarda verilen kilovat saat başına 7,3 dolar centlik fiyat, yatırımların gerçekleşmesi için ana etkeni. Bu noktada bir satın alma garantisi, şirketlerin proje için finansman bulmasını kolaylaştırıyor. Ama 2020 sonunda YEKDEM'in sonlanması, bundan sonra yenilenebilir enerjide nasıl bir yol izleneceğiyle ilgili belirsizlik yaratıyor. Bu alanda yatırım yapanlar ya da potansiyel yatırımcılar YEKDEM'in devam etmesini istiyor. Kamunun da YEKDEM'i bugünkünden farklı bir modelde uzatma planları bulunuyor. Gerek Bakanlık gerekse diğer ilgili kurumlar tarafından bu yönde açıklamalar bulunuyor. Ama yeni YEKDEM mekanizmasının vakit geçirilmeden duyurulması gerektiğini belirtiyor **Hakan Yıldırım** ve devam ediyor: "Yatırımcıların önünü görmesi gerekiyor. 4 bin 500 MW'lık lisanslı projenin olduğunu belirttim. Teknik olarak bu lisans sahipleri, önümüzdeki Ekim ayı sonuna kadar projeleri için finansal kapanışlarını tamamlayamazlarsa bu projeleri 2020 sonuna kadar bitiremezler. Hal böyle olunca, mevcut teşvik mekanizmalarından yararlanamazlar." Halihazırda 4 bin 500 MW büyüklükteki bu projelerin önlerindeki takvim içinde yetişmesi imkansız. "Sektör olarak mevcut YEKDEM devam ettirilsin demiyoruz. Yaptığımız çalışmalar rüzgar için kamu teşvikinin kilovatsaat başına 5,22 dolar/cent olarak belirlenmesi gerekliliğini ortaya koyuyor" diyor **Hakan Yıldırım**.

Bu noktada TÜREB, hem bu taleplerini üst düzey yetkililere tekrar iletmek hem küresel ölçekte RES üreticisi en büyük şirketlerin CEO'larını Türkiye'ye getirmek hem de sektöre yeniden bir dinamizm kazandırmak için önemli bir organizasyon gerçekleştirmeye hazırlanıyor. Kasım ayı başında Ankara'da yapılacak Türkiye Rüzgar Enerjisi Kongresi (TÜREK) için **Hakan Yıldırım**, "Sektörü yeniden ayağa kaldırmak için yerli ve yabancı bütün tarafların bir araya geleceği bir organizasyon olacak" diyor.

YEKDEM mekanizması sayesinde yapılan RES'ler 2018 yılında yaklaşık 20 milyar kilovatsaat elektrik enerjisi üretti. Eğer bu miktarda elektrik enerjisi doğal gazdan üretilseydi yaklaşık 900 milyon dolarlık bir doğal gaz ithalatına neden olacaktı. Bu tasarruf miktarının daha da büyütülmesi mümkün. WindEurope tarafından Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde yapılan Avrupa Rüzgar Enerjisi araştırmasının verilerine göre, 2018 yılında AB ülkelerinin elektrik ihtiyaçlarının yüzde 14'ü rüzgar enerjisinden sağlandı. Almanya'nın elektrik ihtiyacının yüzde 21'ini sağlayan rüzgarın, Türkiye'de yüzde 7'den fazla pay alması mümkün.

Bir başka önemli nokta da rüzgar enerjisi sektörünün 10 binden fazla kişiyi istihdam ettiği gerçeği. Birçok küresel türbin üreticisi Türkiye'de faaliyet gösteriyor. Sektörün büyümesine paralel olarak yerli bir endüstri de gelişmeye devam ediyor. Eğer kamu, YEKDEM konusunda bir an önce harekete geçmezse sektörün büyük bir darbe alması söz konusu olabilir. **Hakan Yıldırım**, "Bu sektörün gelişmesi için yüzlerce insan çaba sarf etti. Eğer yeni YEKDEM'in açıklanması gecikirse, 10 yılı aşkın süredir elde edilen kazanımların çoğu kaybolacak" diyor. **B**